
ВІТЧИЗНЯНИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

УДК 159.9:378(477)
DOI 10.31654/2663-4902-2024-PP-1-136-143

Бурназова В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін,
Бердянського державного педагогічного університету
veronik3105@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9678-8901

Юдіна А.

здобувач першого рівня вищої освіти, спеціальність 053 Психологія,
Бердянського державного педагогічного університету
asyayudina26@gmail.com
orcid.org/0009-0008-3577-5865

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

У статті акцентовано увагу на необхідності психологічної підтримки всіх учасників освітнього процесу в умовах війни. Зазначено, що Міністерство освіти та науки України вбачає одним із пріоритетів у діяльності закладів освіти в період воєнного часу забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу. Розглянуто стратегію забезпечення психічного здоров'я в сфері освіти на всіх рівнях. Проаналізовано механізми психологічної підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу та механізми реалізації проекту «Екосистема психологічної допомоги у сфері освіти України» в умовах війни, а саме шляхів впровадження системи онлайн-сервісів, онлайн-курсів, створення телеграм-каналів для комунікації тощо.

Розкрито особливості імплементації розроблених і впроваджених Міністерством освіти і науки України механізмів психологічної підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни в Бердянському державному педагогічному університеті.

Висвітлено діяльність навчальної психолого-консультативної лабораторії закладу вищої освіти, яка спрямована на гармонізацію психоемоційного стану всіх учасників освітнього процесу в умовах війни. Наведено приклади дієвих інструментів підтримки психоемоційного стану учасників освітнього процесу, які застосовують викладачі Бердянського державного педагогічного університету. Перспективою подальших досліджень є аналіз і впровадження ефективних арттерапевтичних технологій для підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни.

Ключові слова: ментальне здоров'я, психоемоційний стан, психологічна підтримка, емоційне відновлення, учасники освітнього процесу, здобувачі вищої освіти.

Постановка проблеми. В умовах повномасштабного вторгнення країни-агресора в Україну, яке триває вже два роки, ми почали все більше прислуховуватися до свого ментального здоров'я. Реалії всіх українців сьогодні, на жаль, невтішні – постійні повітряні тривоги, загроза безпеки, інформаційна війна, ракетні атаки критичної інфраструктури країни, а як наслідок – безсонні ночі, тривожні стани, що суттєво впливають на психоемоційний стан українців. Нині питання підтримки ментального здоров'я є особливо актуальним. Основним завданням суспільства та держави є створення механізмів, що можуть зменшити негативний вплив війни на психічне здоров'я.

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я, «психічне здоров'я – це стан психічного благополуччя, який дозволяє людям справлятися зі стресами життя, реалізувати свої здібності, добре навчатися та добре працювати, а також робити внесок у суспільство» [12]. Л. Карамушка виокремлює такі основні компоненти психічного здоров'я особистості в умовах війни: 1) здатність справлятися з повсякденними стресами життя в умовах війни; 2) здатність налагоджувати стосунки з людьми в умовах війни; 3) здатність ефективно здійснювати свою професійну діяльність та працювати на користь своєї організації й суспільства, реалізувати свої здібності в умовах війни [4, с. 24–25].

За результатами дослідження компанії «Gradus Research», у якому взяло участь 4460 працівників освіти з прикордоння та прифронтових територій, емоційну стабільність відчуває менше ніж 40 % працівників освіти. 82 % опитаних освітян відзначають, що стали більш тривожними. До того ж дослідження показало, що 87 % респондентів потребують більше часу на відновлення сил, а 78 % відчувають спустошеність і постійну втому, 58 % освітян потребують професійної консультації психолога [11]. Тож, умови військового конфлікту негативно впливають зокрема й на психоемоційний стан учасників освітнього процесу, адже щодня вони стикаються зі складними психологічними та емоційними викликами.

Метою нашого дослідження є розгляд стратегії забезпечення психічного здоров'я в сфері освіти; аналіз механізмів реалізації проекту «Екосистема психологічної допомоги у сфері освіти України» в умовах війни та психологічної підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу, зокрема висвітлення досвіду імплементації механізмів організації безпечного довірливого психологічного простору для комунікації викладачів, здобувачів вищої освіти й працівників Бердянського державного педагогічного університету, шляхів впровадження системи онлайн-сервісів, онлайн-курсів, створення телеграм-каналів тощо.

Методи та методики дослідження. У процесі дослідження було здійснено аналіз наукових, інформаційних джерел, офіційного сайту <https://bdpu.org.ua/>; систематизацію й узагальнення діяльності Бердянського державного педагогічного університету, зокрема навчальної психолого-консультативної лабораторії із виокремленням напрямів соціально-психологічної підтримки учасників освітнього процесу.

Результати та дискусії. Важливою складовою державної політики України є психосоціальна підтримка ментального здоров'я українців. У 2023 році стартувала Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?», ініційована першою леді України Оленою Зеленською. Програма покликана створити систему сервісів і послуг, у тому числі онлайн, які зможуть різними способами та дієвими механізмами підтримати українців у складні часи повномасштабної війни. Всеукраїнська програма – це система проєктів, яка включає створення координаційних центрів підтримки цивільного населення, центрів життєстійкості, психосоціальну підтримку і психологічну допомогу на всіх рівнях освіти тощо.

Згідно з Листом МОН № 1/3737-22 від 29.03.2022» Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» «одним із важливих пріоритетів в діяльності закладів освіти є забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які страждають від російської

воєнної агресії» [6]. Міністерством освіти і науки України розроблено пріоритетний проєкт у сфері психологічної допомоги та психосоціальної підтримки всім учасникам освітнього процесу «Стратегія забезпечення психічного здоров'я в сфері освіти на всіх рівнях», метою якого є розбудова системи забезпечення психічного здоров'я в сфері освіти під час військового стану та після його завершення на всіх рівнях освіти, а також формування навичок стресостійкості учасників освітнього процесу. У рамках реалізації проєкту передбачено такі ключові активності, як напрацювання нової нормативно-правової бази функціонування психологічної служби системи освіти, підготовка тренерів та застосування доказових технік самопомоги серед учасників освітнього процесу, запровадження супервізій на постійній основі, розвиток Екосистеми психологічної допомоги у сфері освіти Міністерства освіти і науки України та ін. [9].

Так, з 2023 року Міністерством освіти і науки України реалізується проєкт «Екосистема психологічної допомоги у сфері освіти України», у межах якого розробляються й активно впроваджуються для всіх учасників освітнього процесу онлайн-курси, проводяться психологічні відеотренінги, вебінари, майстер-класи, створюються телеграм-канали для комунікації тощо.

Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» створено Міністерством освіти і науки України спільно з Інститутом модернізації змісту освіти та Асоціацією інноваційної та цифрової освіти за участю провідних міжнародних експертів з психології. Цей курс містить 10 мультимедійних уроків у міжнародному форматі SCORM; практичний тренінг, під час якого українські освітяни дізнаються про психологічні стани, навчаються надавати першу психологічну допомогу за методичними посібниками Save the Children, а також ознайомлюються з рекомендаціями Міжвідомчого постійного комітету щодо перенаправлення; додаткові матеріали [5].

У рамках навчання освітян, фахівців психологічної служби системи освіти та батьків здобувачів освіти впроваджено модульний курс «Практичні навички подолання стресу», розроблений на основі ілюстрованого керівництва Всесвітньої організації охорони здоров'я «Важливі навички в періоди стресу» за підтримки ГО «Безбар'єрність» у межах ініціативи першої леді Олени Зеленської зі створення Національної програми ментального здоров'я. Курс передбачає ознайомлення з поняттям «стрес», наслідками стресового стану, практичні поради для підтримки ментального здоров'я та розвитку навичок управління стресом навіть під час повномасштабної війни [5].

Програма Психосоціальної підтримки від Уряду Японії (Японське Агентство Міжнародного Співробітництва) є курсом підвищення кваліфікації для освітян і фахівців психологічної служби системи освіти України. Він містить ряд відеолекцій від провідних японських фахівців у сфері психології, які надають практичні інструменти щодо управління стресом, надання першої психологічної допомоги тощо [2].

Для отримання освітянами й шкільними психологами професійної консультації з питань надання першої психологічної допомоги або емоційної підтримки створено інноваційну технологію «перегорнутий колл-центр» «Супервізія для освітян та фахівців психологічної служби системи освіти». У телеграмі (<https://t.me/ecosystemedu>) функціонує комунікаційна платформа для фахівців психологічної служби системи освіти, яка є інформаційним порталом для практичних психологів [2]. З 2023 року на ютубі проводяться щомісячні вебінари, метою яких є ознайомлення освітян із ефективними сервісами та інструментами, які стануть у пригоді під час роботи, майстер-класи від провідних українських та іноземних фахівців, висвітлення актуальних питань психосоціальної підтримки, психологічні відеотренінги для всіх учасників освітнього процесу від Дмитра Карпачова та Олени Адамової, які пропонують практичні вправи для зняття внутрішньої напруги, подолання паніки, зниження тривожних станів тощо [2].

З метою побудови системи турботи щодо психічного здоров'я учасників освітнього процесу, які мають складні емоційні стани, що потребують професійної уваги,

нині формується база слухачів і йде підготовка до організації навчання за програмою «Підготовка фахівців, які зможуть працювати зі складними (клінічними) випадками за програмою з доведеною ефективністю». Метою курсу є підготовка фахівців, які зможуть працювати зі складними випадками серед здобувачів освіти (з посттравматичними стресовими розладами (ПТСР), депресіями, тривожними станами тощо) [2].

Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» активно імплементується в усіх закладах освіти. Прикладом створення подібних умов для всебічного розвитку учасників освітнього процесу, охорони їх психічного здоров'я, надання психологічної допомоги (підтримки) може слугувати навчальна психолого-консультаційна лабораторія Бердянського державного педагогічного університету, яка відновила свою діяльність у 2023 році. Слід зазначити, що через повномасштабне вторгнення країни-агресора в 2022 році університет релоковано до м. Запоріжжя. Заклад вищої освіти працює у форматі «цифровий університет», організовуючи освітній процес в онлайн-режимі у віртуальних аудиторіях на платформі Zoom і розміщуючи всі необхідні навчально-методичні матеріали на електронній платформі Moodle. Уже два роки в умовах невизначеності живуть і працюють науково-педагогічні працівники БДПУ, навчаються здобувачі вищої освіти, що призводить до втрати фізичних, емоційних, соціальних ресурсів та потребує їх підтримки. Працівниками навчальної психолого-консультаційної лабораторії БДПУ проводиться моніторинг психоемоційного стану всіх учасників освітнього процесу, адже постійна тривожність, стрес і невпевненість негативно впливають на ментальне здоров'я. До послуг навчальної психолого-консультаційної лабораторії можуть звернутися студенти, викладачі, співробітники БДПУ. Відповідно до запиту учасників освітнього процесу здійснюється робота в груповій та індивідуальній формах за такими напрямками, як діагностика, прогностика, профілактика, консультування та корекція, просвіта. Кожен може стати учасником тренінгів, кінолекторіїв, майстер-класів, психологічних акцій тощо.

Так, навчальною психолого-консультаційною лабораторією БДПУ проведено ряд заходів для підтримки та відновлення ментального здоров'я учасників освітнього процесу. Наприкінці 2023 року відбувся захід «Психокосмос-2023: відкриваємо галактику власних досягнень», у рамках якого учасники освітнього процесу мали змогу через «психокосмічні лінзи» провести підсумкову рефлексію власних станів: фізичного, інтелектуального, емоційного тощо. Такий метод сприяє емоційному відновленню, що, своєю чергою, є одним із провідних мотивів навчання.

У лютому відбувся майстер-клас «Емоційна ресурсність», який мав на меті ознайомити учасників з концепцією емоційної ресурсності та її важливістю для психічного здоров'я, вивчити стратегії та методи підвищення ресурсів загалом та емоційної ресурсності зокрема, розвиток навичок саморегуляції та вміння керувати емоціями. Здобувачі вищої освіти й викладачі мали можливість за допомогою різних методів провести діагностику рівня власного ресурсного стану на даний момент часу, змогли віднайти особистісні компоненти ресурсного стану та ті, які стають перешкодою. Спікерами були впроваджені техніки: «Дар музики» з елементами ізотерапії, спрямованої на емоційне розвантаження, та «Моя ресурсна квітка», яка забезпечила пошук ресурсу, «точки опори», джерело сил та позитивних емоцій [8].

Також було проведено загальноуніверситетську бінарну лекцію «Життєві кризи особистості та ресурси їх проживання», у рамках якої учасникам освітнього процесу були представлені інформаційні матеріали щодо видів життєвих криз, типів ставлення особистості до кризи, а також ресурси їх проживання. Під керівництвом спікерів здобувачі вищої освіти й викладачі проаналізували власні психологічні ресурси проживання складних життєвих ситуацій, визначили пріоритети та усвідомили подальші кроки до саморозвитку [3].

Психологічне консультування є одним із затребуваних напрямків діяльності навчальної психолого-консультаційної лабораторії БДПУ. За останні місяці роботи лабораторії за консультацією звернулися 27 здобувачів вищої освіти. Серед запитів

від студентської спільноти актуальними є пропрацювання апатійного стану, емоційної нестабільності, синдрому емоційного вигорання, проблем у взаємовідносинах.

Відповідно до освітньо-культурних запитів та інтересів здобувачів вищої освіти викладачами БДПУ до переліку дисциплін вільного вибору запропоновано освітні компоненти, спрямовані на підтримку ментального здоров'я, як-от «Танцювальна терапія», «Перша психологічна допомога та практики психологічного відновлення», «Тренінг емоційної компетентності», «Психологія особистісної саморегуляції», «Діагностика та психотерапія ПТСР», «Психологія стресу», «Бібліотерапія як корекція психічного стану людини», «Оздоровчі системи», «Елементи арттерапії на уроках мистецтва в ПШ» тощо.

Науково-педагогічні працівники БДПУ застосовують різноманітні інструменти підтримки психоемоційного стану учасників освітнього процесу. Так, викладачі кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін використовують музичні релаксаційні паузи для роботи зі студентами задля збереження їх спокою та концентрації уваги, зосередженості під час аудиторної роботи, підвищення результатів діяльності та її продуктивності, дбаючи про їх ресурсність, наповнення додатковою енергією. Дієвим інструментом також є психологічні хвилинки, які допомагають викладачам зменшити тривожність і зрівноважити емоційну напруженість здобувачів вищої освіти [10]. Ефективним для викладачів кафедри психології БДПУ є застосування метафоричних асоціативних карт під час проведення аудиторних занять, за допомогою яких можна не тільки налаштувати студентів висловити свої емоції та переживання, а й здійснити аналіз психоемоційного стану учасників освітнього процесу.

З нагоди Всесвітнього дня ментального здоров'я було відкрито віртуальну кав'ярню для викладачів "Я ТУТ", яка продемонструвала дієвий результат. Кав'ярня «Я ТУТ» – це не лише простір для неформального та домашнього спілкування викладачів БДПУ, але можливість знайти підтримку та натхнення в спільноті однодумців. Освітнянська спільнота мала можливість не лише зареєструватися і взяти участь у цій події <http://surl.li/lxmjz> та систематичних подальших зустрічах, а й підписатися на створений телеграм канал https://t.me/+NxNMRVCu_UVjNDYu [1].

З метою організації безпечного, довірливого, психологічного простору та для комунікації здобувачів вищої освіти й працівників БДПУ у 2024 році навчальною психолого-консультативною лабораторією створено телеграм канали «Психолог і Я». Щодня публікуються ресурсні поради, просвітницькі матеріали, мотивуючі та інформаційні повідомлення, техніки самопомоги при стресовому і тривожному станах тощо.

Висновки. Отже, менеджмент Бердянського державного педагогічного університету імплементує розроблені і впроваджені Міністерством освіти і науки України механізми, створюючи належні умови для психологічної підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни. Забезпечує нові можливості для підвищення кваліфікації освітян у питаннях надання психологічної допомоги з метою подальшого формування безпечного психосоціального простору БДПУ. У рамках імплементативної Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» успішно реалізуються проєкти, спрямовані на психологічну підтримку освітянської спільноти, розвиток їх соціальної та здоров'язберігаючої компетентностей, якісний психологічний супровід освітнього процесу в умовах війни.

У подальшому навчальною психолого-консультативною лабораторією та іншими осередками БДПУ планується організація та проведення зустрічей, лекторіїв, тренінгів, майстер-класів з таких актуальних на сьогодні тем, як життя в умовах невизначеності; прийняття себе; уміння казати НІ; стратегії поведінки в конфлікті; психологічне здоров'я тощо. Пріоритетними напрямками роботи лабораторії та новостворених осередків є розвиток відносин із благодійними фондами і громадськими організаціями, а також участь у конкурсах грантових програм задля забезпечення можливості реалізації заходів, спрямованих на надання психологічної підтримки й

збереження ментального здоров'я у сфері освіти та втілення соціально важливих проєктів, які відповідають сучасним психологічним запитам учасників освітнього процесу й викликам сьогодення.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у дослідженні використаня арттерапевтичних технологій для підтримки ментального здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни.

Література

1. Відкриття кав'ярні для викладачів «Я TUT»! URL: <http://surl.li/sbjil> (дата звернення: 29.03.2024).
2. Екосистема психологічної допомоги у сфері освіти України. URL: <https://www.mentalhelp.in.ua/> (дата звернення: 27.02.2024).
3. Знаходимо психологічні ресурси проживання складних життєвих ситуацій. «Університетське Слово» – СПРАВЖНЯ СТУДЕНТСЬКА ГАЗЕТА БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ. URL: <https://cutt.ly/jw3f9c8M> (дата звернення: 08.03.2024).
4. Карамушка Л. М. Психічне здоров'я персоналу організацій в умовах війни: навч.-методичний посібник. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 124 с. С. 24–25. URL: <https://cutt.ly/8w3f3rHE>.
5. Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». URL: <https://clipr.cc/-5mtTP> (дата звернення: 03.03.2024).
6. Курс «Практичні навички подолання стресу». URL: <https://clipr.cc/d8A8f> (дата звернення: 03.03.2024).
7. Лист МОН № 1/3737-22 від 29.03.2022 «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні». URL: <https://clipr.cc/sHT7Z> (дата звернення: 27.02.2024).
8. Тараненко Ю. Практики з відновлення ресурсності: зустріч психологів з хореографами. «Університетське Слово» – СПРАВЖНЯ СТУДЕНТСЬКА ГАЗЕТА БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ. URL: <https://clipr.cc/-MYs49> (дата звернення: 08.03.2024).
9. Стратегія забезпечення психічного здоров'я у сфері освіти на всіх рівнях: пріоритетний проєкт Міністерства освіти і науки України в сфері психологічної допомоги та психосоціальної підтримки всім учасникам освітнього процесу. URL: <https://clipr.cc/j7tbY> (дата звернення: 24.02.2024).
10. Тараненко Ю. Психологічні хвилинки в освітньому процесі майбутніх хореографів. «Університетське Слово» – СПРАВЖНЯ СТУДЕНТСЬКА ГАЗЕТА БЕРДЯНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ. URL: <https://clipr.cc/cSJm9> (дата звернення: 18.03.2024).
11. Як війна впливає на психоемоційний стан освітян: презентація дослідження. URL: <https://clipr.cc/jG3CN> (дата звернення: 24.02.2024).
12. WHO. «Mental health» (2022). URL: <https://clipr.cc/0Z9vV> (дата звернення: 24.02.2024).

References

1. Vidkryttia kaviarni dlia vykladachiv «la TUT»! [Opening of a coffee shop for teachers «I am here»!] URL: <http://surl.li/sbjil> [in Ukrainian].
2. Ekosystema psykhoholichnoi dopomohy u sferi osvity Ukrainy [The ecosystem of psychological assistance in the field of education in Ukraine]. URL: <https://www.mentalhelp.in.ua/> [in Ukrainian].
3. Znakhodymo psykhoholichni resursy prozhyvannia skladnykh zhyttievnykh sytuatsii [Finding psychological resources to cope with difficult life situations]. «Univertsytetske Slovo» – SPRAVZhNla STUDENTSKA HAZETA BERDlANSKOHO DERZHAVNOHO PEDAHOHICHNOHO UNIVERSYTETU. URL: <https://cutt.ly/jw3f9c8M> [in Ukrainian].

4. Karamushka, L.M. (2023). *Psykhychne zdorovia personalu orhanizatsii v umovakh viiny* [Mental health of the staff of organizations in the conditions of war]. Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. URL: <https://cutt.ly/8w3f3rHE> [in Ukrainian].
5. Kurs pidvyshchennia kvalifikatsii dlia osvitian «Persha psykholohichna dopomoha uchashnykam osvitnoho protsesu pid chas ta pislia zavershennia voiennykh dii» [Advanced training course for educators «First psychological aid to participants of the educational process during and after the end of hostilities»]. URL: <https://clipr.cc/5mtTP> [in Ukrainian].
6. Kurs «Praktychni navychky podolannia stresu» [Course «Practical skills for overcoming stress»]. URL: <https://clipr.cc/d8A8f> [in Ukrainian].
7. Lyst MON № 1/3737-22 vid 29.03.2022 «Pro zabezpechennia psykholohichnoho suprovodu uchashnykiv osvitnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu v Ukraini» [On providing psychological support to participants in the educational process under martial law in Ukraine]. URL: <https://clipr.cc/sHT7Z> [in Ukrainian].
8. Taranenko, Yu. (2024). *Praktyky z vidnovlennia resursnosti: zustrich psykholohiv z khoreohrafamy* [Practices to restore resourcefulness: meeting of psychologists with choreographers]. «*Universytetske Slovo*» – *SPRAVZhNia STUDENTSKA HAZETA BERDlaNSKOHO DERZhAVNOHO PEDAHOHICHNOHO UNIVERSYTETU*. URL: <https://clipr.cc/MYs49> [in Ukrainian].
9. *Stratehiia zabezpechennia psykhychnoho zdorovia u sferi osvity na vsikh rivniakh: priorytetnyi proiekt Ministerstva osvity i nauky Ukrainy v sferi psykholohichnoi dopomohy ta psykhosotsialnoi pidtrymky vsim uchashnykam osvitnoho protsesu* [Strategy for ensuring mental health in education at all levels: a priority project of the Ministry of Education and Science of Ukraine in the field of psychological assistance and psychosocial support to all participants in the educational process]. URL: <https://clipr.cc/j7tbY> [in Ukrainian].
10. Taranenko, Yu. (2023). *Psykholohichni khvylynky v osvitnomu protsesi maibutnikh khoreohrafiv* [Psychological moments in the educational process of future choreographers]. «*Universytetske Slovo*» – *SPRAVZhNia STUDENTSKA HAZETA BERDlaNSKOHO DERZhAVNOHO PEDAHOHICHNOHO UNIVERSYTETU*. URL: <https://clipr.cc/cSJm9> [in Ukrainian].
11. *Yak viina vplyvaie na psykhoemotsiinyi stan osvitian: prezentatsiia doslidzhennia* [How the war affects the psycho-emotional state of educators: presentation of research]. URL: <https://clipr.cc/jG3CN> [in Ukrainian].
12. WHO. «Mental health» (2022). URL: <https://clipr.cc/0Z9vV> [in English].

Burnazova V.

PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Teaching Art Disciplines, Berdyansk State Pedagogical University
veronik3105@gmail.com
orcid.org/0000-0001-9678-8901

Yudina A.

first-level student of higher education, specialty 053 Psychology, Berdyansk State Pedagogical University
asyayudina26@gmail.com
orcid.org/0009-0008-3577-5865

PSYCHOLOGICAL SUPPORT FOR MENTAL HEALTH OF PARTICIPANTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS IN UKRAINE DURING THE WAR

The article focuses on the need for psychological support for all participants in the educational process in times of war. It is noted that the Ministry of Education and Science of Ukraine sees one of the priorities in the activities of educational institutions during wartime as ensuring the psychological stability of participants in the educational process.

The strategy for ensuring mental health in education at all levels is considered. The mechanisms of psychological support for the mental health of participants in the educational process and the mechanisms for implementing the project "Ecosystem of Psychological Assistance in the Field of Education of Ukraine" in the context of war, namely, ways to implement a system of online services, online courses, create telegram channels for communication, etc.

The features of the implementation of the mechanisms of psychological support for the mental health of participants in the educational process in the conditions of war developed and implemented by the Ministry of Education and Science of Ukraine at Berdiansk State Pedagogical University are revealed.

The activities of the educational psychological and counselling laboratory of the higher education institution, which is aimed at harmonising the psycho-emotional state of all participants in the educational process in the context of war, are highlighted. Examples of effective tools for supporting the psycho-emotional state of participants in the educational process, which are used by teachers of Berdiansk State Pedagogical University, are given.

The prospect of further research is the analysis and implementation of effective art therapy technologies to support the mental health of participants in the educational process in the conditions of war.

Key words: mental health, psycho-emotional state, psychological support, emotional recovery, participants of the educational process, higher education students.